מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר את מבנה השיר ואת תוכנו
- לזהות אמצעים אמנותיים בשיר ואת תפקידם
- לדון בנושא הזהות והגאווה המזרחית בשיר

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – הבנת השיר

1. ב – "מזרח הוא"
2. ג – חמישה
3. א – המזרח הוא המקום שממנו זורחת השמש
4. ב – בבגדד
5. ג – ערבוב משלבים בין מדע לאוכל
6. ד – גאווה ואהבה לתרבות המזרחית

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. לא נכון – השיר כתוב בשורה חופשית בלי חריזה ומשקל קבועים
2. נכון – כך כתוב בתיאור מבנה השיר
3. לא נכון – השיר אינו פונה לנמען מסוים אלא ניתן לקרוא אותו כפנייה כללית לקורא הישראלי
4. נכון – השיר משלב זיכרונות משפחה לצד דמויות מפורסמות
5. לא נכון – השיר חוזר בסיום למשמעות הפשוטה - המקום שממנו זורחת השמש

חלק ג' – השלמת מילים

1. מגמגם
2. 1951
3. אנפורה
4. אומארה
5. זרח
6. סבתא

חלק ד' – התאמה

- 1 – ב (מוזיקה ערבית קלאסית)
- 2 – ג (אגדה)
- 3 – ה (אוכל ושתייה)
- 4 – א (זיכרון משפחתי)
- 5 – ד (מרחבי המדבר)

חלק ה' – כתיבה ומחשבה

1. יש לציין שהשיר מציג תמונות עשירות ומגוונות (מוזיקה, אגדה, אוכל, משפחה, שירה) ומסיים בחזרה למשמעות המילה - מקור אור. התלמיד/ה צריך להביא שתי דוגמאות קונקרטיות מתוכן השיר.
2. יש לבדוק שימוש בחזרה (אנפורה) ותמונות אישיות מגוונות, בדומה למבנה השיר.

כרטיס יציאה – מה לחפש

- התלמיד/ה מזהה את האנפורה "מזרח הוא" ואת תפקידה הארגוני כהגדרה
- התלמיד/ה מצביע על שילוב בין עולם המדע לעולם האוכל (למשל חלקיק וחומוס)
- התלמיד/ה מסביר שהשיר מציג את התרבות המזרחית בגאווה ובעושר, לא כתווית אחת

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח את השיעור בשאילת התלמידים מה המילה "מזרח" מסמלת בעיניהם, ולהשוות לתפיסת השיר
- מומלץ לקרוא את השיר בקול רם ולהדגיש את החזרה על "מזרח הוא" בכל בית
- כדאי לעודד את התלמידים לחפש בעצמם תמונות מתחומים שונים (מוזיקה, אוכל, משפחה) ולסדר אותן כמו בשיר

דף תרגול: "מזרח" מאת רוני סומק

דף התלמיד/ה **עולים חדשים**

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

השיר "מזרח" מספר מה זה מזרח בשביל המשורר. בכל בית הוא כותב "מזרח הוא" ואז מתאר דבר אחר - מוזיקה, אוכל, משפחה.

📖 מילון קטן:

אנפורה	חזרה על אותן מילים בתחילת כל בית בשיר
רמיזה	אזכור של דמות או סיפור מוכר בלי להסביר אותו
ערבוב משלבים	שימוש במילים מעולמות שונים, למשל מדע ואוכל, באותה שורה
דימוי	תיאור שמשווה דבר אחד לדבר אחר
זהות מזרחית	תחושת השייכות לתרבות של יהודים מארצות ערב
שיר אוטוביוגרפי	שיר שמבוסס על חייו האמיתיים של המשורר

1 חלק א' – הבנת השיר

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה חוזר בתחילת כל בית?

א "אני זוכר" ב "מזרח הוא" ג "סבא שלי" ד "בבגדד"

2. כמה בתים בשיר?

א שלושה ב ארבעה ג חמישה ד שישה

3. מה המילים האחרונות בשיר?

א המזרח הוא המקום שממנו זורחת השמש ב הדובר חוזר לבגדד ג הסבתא מוצאת את הבקבוק

ד הדובר שר שיר של אום כולתום

4. מאיזו עיר המשורר?

א בקהיר ב בבגדד ג בדמשק ד בתל אביב

5. למה הצירוף הזה מצחיק?

א חריזה ב שאלה רטורית ג ערבוב משלבים בין מדע לאוכל ד פנייה לנמען

6. מה הרגש המרכזי בשיר?

א געגוע לחיים בעיר ב ביקורת על אוכל מזרחי ג פחד מן העתיד

ד גאווה ואהבה לתרבות המזרחית

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	השיר כתוב בחריזה ובמשקל קבועים	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
2	כל בית בשיר עוסק בתחום אחר - מוזיקה, אגדה, אוכל, משפחה וגאוגרפיה	☐	☐
3	השיר פונה לנמען מסוים בשמו	☐	☐
4	בשיר מוזכרים הסבא והסבתא של הדובר	☐	☐
5	השיר מתעלם לגמרי מהמשמעות הפשוטה של המילה מזרח	☐	☐

3 חלק ג' – השלמת מילים

השלימו את המילה החסרה.

1. השיר "מזרח" מופיע בספר "נקמת הילד ה_____"

2. רוני סומק נולד בשנת _____

3. החזרה "מזרח הוא" בתחילת כל בית נקראת _____

4. מחמוד דרוויש ו_____ הם משוררים המוזכרים בשיר

5. בסיום השיר חוזר הדובר אל השורש _____

6. בבית העוסק בזיכרון המשפחתי מוזכר הבקבוק שהוסתר מעיני ה_____

4 חלק ד' – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. מוחמד עבד אל-והאב ואום כולתום	___	**א.** זיכרון משפחתי
2. עלי באבא וארבעים השודדים	___	**ב.** מוזיקה ערבית קלאסית
3. חומוס, טחינה וערק	___	**ג.** אגדה
4. שפמו של הסבא והבקבוק שהוסתר	___	**ד.** מרחבי המדבר
5. סיני וסהרה	___	**ה.** אוכל ושתייה

5 חלק ה' – כתיבה ומחשבה

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. הסבירו כיצד השיר הופך את המילה "מזרח" ממילה שלפעמים נאמרת בזלזול למקור של גאווה. הביאו שתי דוגמאות מהשיר.

2. כתבו פסקה קצרה שבה אתם ממשיכים את הרעיון של השיר: "X הוא..." והוסיפו שלוש תמונות מעולמכם האישי, בהשראת הסגנון של רוני סומק.

כרטיס יציאה

באילו מילים נפתח כל בית בשיר, ומה תפקיד החזרה הזו?

תנו דוגמה אחת לערבוב משלבים בשיר והסבירו את ההומור שבה

מהו הרעיון המרכזי שהשיר מבטא לגבי זהות מזרחית?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀